

Pomoc z Dalekiego Wschodu: wsparcie Japonii dla Ukrainy

Kacper Sienicki

Pełnoskalowa wojna Rosji przeciwko Ukrainie zacieśniła relacje ukraińsko-japońskie, czyniąc z Tokio jednym z najistotniejszych partnerów Kijowa. Wynika to ze wspólnoty interesów bezpieczeństwa obu stron. Kijów zapewnia sobie stabilne wsparcie Tokio, które postrzega pomoc dla Ukrainy jako inwestycję w utrzymanie stabilności na Indo-Pacyfiku. Japońskim interesom zagrażają rosnące rewizjonistyczne ambicje Chin w regionie, a sukces rosyjskiej agresji w Europie Pekin mógłby odebrać jako zachętę do działań wymierzonych w bezpieczeństwo Tokio. Z tego powodu Japonia była stroną inicjującą wsparcie dla Ukrainy. Jest ono przekazywane konsekwentnie od ponad trzech lat w postaci zwłaszcza pomocy finansowej i humanitarnej. Dotychczas wyniosło 15 mld dolarów, a kolejne ok. 3,5 mld zostały już zapowiedziane, co plasuje Japonię w czołówce państw wspierających Kijów globalnie. Jednocześnie Tokio nadal utrzymuje ograniczenia w przekazywaniu mu uzbrojenia i sprzętu wojskowego, lecz angażuje się w innych istotnych obszarach, takich jak nieśmiercionośne wyposażenie dla ukraińskich sił zbrojnych, odbudowa infrastruktury czy rozminowywanie.

Zbieżna wizja zagrożeń: kalkulacje Tokio i Kijowa

Sformułowanie „Dzisiaj Ukraina, jutro Azja Wschodnia?“, regularnie powtarzane zarówno przez byłego premiera Fumio Kishidę¹, jak i obecnego² – Shigeru Ishibę³ – pokazują zbieżną percepcję zagrożeń w Kijowie i Tokio. Stanowi ona rezultat prób podważania regionalnych porządków bezpieczeństwa przez Rosję w Europie oraz Chiny w regionie Indo-Pacyfiku. Z perspektywy Japonii wojna na Ukrainie to coś więcej niż konflikt regionalny. W Tokio postrzega się ją jako test dla globalnego ładu i amerykańskiego systemu sojuszy w kontekście niebezpieczeństw, jakie dla Japonii generują przede wszystkim Chiny⁴.

¹ *Written Interview with Prime Minister KISHIDA Fumio by the Lithuanian Radio and Television (LRT), Biuro Premiera Japonii, 12.07.2023, japan.kantei.go.jp.*

² 7 września Shigeru Ishiba ogłosił rezygnację z funkcji premiera i przewodniczącego Partii Liberalno-Demokratycznej. Będzie sprawował urząd do czasu wyboru nowego lidera partii rządzącej.

³ *DSEI Japan 2025: "Today's Ukraine could be East Asia tomorrow", Japan's PM says, DSEI Japan, 22.05.2025, dsei-japan.com.*

⁴ *Munich Security Index 2025, Munich Security Conference, luty 2025, securityconference.org.*

Zgodnie z tą oceną zwycięstwo Moskwy mogłoby ośmielić Pekin do eskalacji wokół Tajwanu i do zaostreżenia sporu z Japonią o wyspy Senkaku⁵. Dałby również impuls Pjongjangowi do działań zaczepnych na Półwyspie Koreańskim lub wobec Tokio, a w przyszłości uprawdopodobniłby agresywne kroki Rosji przeciwko Japonii, szczególnie w kontekście nierozwiązanego zatargu o Terytoria Północne (nazewnictwo japońskie), znane także jako Kuryle Południowe (nazewnictwo rosyjskie).

Japończycy zauważają rosnącą zależność pomiędzy bezpieczeństwem Europy Wschodniej i Azji Wschodniej w obliczu zbliżenia wojskowego Rosji z Chinami i Ko-

” Z perspektywy Japonii wojna na Ukrainie to coś więcej niż konflikt regionalny. Postrzega się ją jako test dla globalnego ładu, zwłaszcza wobec zagrożenia ze strony Chin.

reą Północną oraz udziałem tych ostatnich w agresji przeciwko Ukrainie⁶. Zawarty przez Władimira Putina i Kim Dzong Una w 2024 r. traktat o partnerstwie strategicznym wzbudza dodatkowe obawy – chodzi o ryzyko przyspieszenia programów jądrowego i rakietowego KRLD⁷. Jednoczesna intensyfikacja demonstracji militarnych Pjongjangu⁸ i Pekinu w bezpośredniej bliskości japońskiego terytorium wzmacnia poczucie niebezpieczeństwa. Wsparcie dla Ukrainy to zatem posunięcie strategiczne, które ma na celu obronę ładu globalnego i regionalnego poprzez osłabienie Rosji, będącej sojusznikiem lokalnych adwersarzy: Chin i Korei Północnej.

Wsparciu rządu w Tokio dla Ukrainy sprzyjają nastroje społeczne. Jesienią 2024 r. aż 74% Japończyków popierało pomoc dla napadniętego przez Rosję państwa⁹. Powszechnym gestem solidarności wobec jego mieszkańców było m.in. oświetlanie budynków na żółto-niebiesko. W ciągu ostatnich trzech lat w społeczeństwie znacząco wzrosło zrozumienie i zainteresowanie Ukrainą, a Japończycy nigdy wcześniej nie zjednoczyli się tak mocno w pomocy innemu narodowi¹⁰. Rosyjska inwazja zwróciła ich uwagę na tę część świata. Sondaż IPSOS z kwietnia 2022 r. wykazał, że 89% z nich bacznie obserwowało doniesienia z Ukrainy, a 87% postrzegało agresję jako zagrożenie dla bezpieczeństwa ich ojczyzny¹¹. Zgodnie z innym badaniem, z marca 2022 r., 67% Japończyków popierało zaś sankcje na Rosję, nawet jeśli wiązałyby się one z kosztami dla własnej gospodarki¹². Ten stan rzeczy wciąż się utrzymuje: w sierpniu 2025 r. ponad trzy razy więcej respondentów opowiadało się za zwiększeniem przekazywanej pomocy oraz presji sankcyjnej na agresora niż przeciwko nim. Zarazem w kwestii dostarczania Kijowowi uzbrojenia i sprzętu wojskowego opór przewyższa poparcie¹³.

Rząd, wpisując się w nastroje społeczne (oraz potrzeby rynku pracy), zmodyfikował też dotychczasową restrykcyjną politykę azylową i od marca 2022 r. przyjął 2747 Ukraińców, dla których stworzono specjalny program relokacji. Przybyšom nadano również status ochrony uzupełniającej, zbliżony zakresem do statusu uchodźcy. To zdecydowana zmiana, zważywszy, że przez ostatnie cztery dekady Japonia akceptowała przeważnie ok. 100 wniosków o azyl rocznie¹⁴.

⁵ K. Weber, Morskie spory w rejonie Azji Wschodniej. Rywalizacja o wyspy Senkaku oraz Dokdo [w:] R. Kordonski, Ł. Muszyński, O. Kordonska, D. Kamilewicz-Rucińska (red.), *Transformacja środowiska międzynarodowego i jego wielowymiarowość, tom 3*, Lwów–Olsztyn 2017 (s. 111–120), za: intrel.lnu.edu.ua.

⁶ S. Kwon, *Emerging Threats and U.S.-ROK-Japan Security Cooperation in Northeast Asia*, The National Bureau of Asian Research (NBR), 23.01.2025, nbr.org.

⁷ W. Rodkiewicz, *Rosja zawiera sojusz wojskowy z Koreą Północną*, OSW, 20.06.2024, osw.waw.pl.

⁸ J. Johnson, *North Korea fires off 'multiple' ballistic missiles in latest show of force*, The Japan Times, 18.09.2024, japan-times.co.jp.

⁹ D. Bricker *World affairs. Citizens of 30 Countries Assess Threats and Engagement in International Affairs*, Ipsos World Affairs, listopad 2024, ipsos.com.

¹⁰ Opinia byłego ambasadora Ukrainy w Japonii Serhija Korsunskiego, *Японія та Україна: дипломатичний погляд зсередини*, Hypercube, 21.05.2025, youtube.com.

¹¹ C. Jackson, *61% globally think the war in Ukraine poses a significant risk to their country*, Ipsos, 19.04.2022, ipsos.com.

¹² *Survey: 67% of Japanese favor sanctions against Russia*, The Asahi Shimbun, 22.03.2022, asahi.com.

¹³ T. Goroku et al., *UTokyo ROLES Survey*, University of Tokyo, 4.09.2025, roles.rcast.u-tokyo.ac.jp.

¹⁴ M.X. Rehm, *Still a Negative Case? Japan's Changing Refugee Policy in the Face of New Geopolitical Challenges*, Asia-Pacific Journal, Japan Focus, 19.06.2024, apjif.org.

Wsparciu Kijowa sprzyja brak większych problemów w stosunkach bilateralnych. Ponadto Japonia jest dla Ukrainy kluczowym partnerem w Azji i w G7.

Tabela. Zapowiedziana pomoc dla Ukrainy jako % PKB (2021 r.) wybranych państw G7 i regionu Indo-Pacyfiku (stan na sierpień 2025 r.)

Państwo	Zapowiedziana pomoc dla Ukrainy jako % PKB
Niemcy	1,04%
Wielka Brytania	0,99%
Kanada	0,79%
Stany Zjednoczone	0,58%
Japonia	0,43%
Francja	0,38%
Republika Korei	0,19%
Włochy	0,14%
Australia	0,08%
Tajwan	0,01%

Źródło: *Ukraine Support Tracker Data*, Kiel Institute For The World Economy, sierpień 2025, ifw-kiel.de.

Budowa koalicji międzynarodowej i presja sankcyjna

Relacje z Tokio stały się dla Kijowa istotnym elementem wsparcia międzynarodowego. Kooperacja ta, choć jednostronna pod względem szybkich i wymiernych korzyści – Ukraina nie może dziś takowych zaoferować partnerowi – jest rozwijana dzięki proaktywnej postawie Tokio. Wymownym jej wyrazem była pierwsza od czasu rosyjskiej inwazji wizyta premiera Kishidy w Kijowie w marcu 2023 r. Doszło do niej w czasie szczytu Xi–Putin w Moskwie, z którym jasno kontrastowała w przekazie politycznym.

Rewizyta Wołodymyra Zełenskiego nastąpiła już dwa miesiące później przy okazji szczytu G7 w Hiroszimie, gdzie prezydent miał możliwość bezpośredniego dialogu z liderami państw Indo-Pacyfiku, takimi jak Republika Korei (Korea Południowa) i Australia, oraz Globalnego Południa, jak Indie, Brazylia, kraje ASEAN i Unii Afrykańskiej¹⁵. Kijów widzi w kontaktach z Tokio szansę na dotarcie z narracją do państw, z którymi Ukraina ma słabo rozwinięte stosunki. To potrzebne, aby uzyskać jak najszerwsze poparcie w walce z najeźdźcą oraz w trakcie głosowań w Zgromadzeniu Ogólnym ONZ.

Japonia podjęła działania mające na celu obniżenie potencjału Rosji – zwłaszcza militarnego i technologicznego – poprzez wprowadzanie restrykcji. Przyłączyła się do większości zachodnich sankcji wymierzonych w agresora, w tym osobowych i finansowych, oraz w przedsiębiorstwa sektora wojskowego i przemysłu, jak również, częściowo, obostrzeń energetycznych (ropa naftowa) i eksportowych¹⁶. Uniknęła jednak zaangażowania w unijne sankcje na rosyjskie żelazo i stal, wciąż też sprowadza gaz z projektu Sachalin-2, którego udziałowcami są japońskie przedsiębiorstwa Mitsui i Mitsubishi Corporation.

Tokio, będące drugim co do wielkości (po Belgii) miejscem przechowywania rosyjskich aktywów, zamroziło tamtejszy majątek wart ok. 40 mld dolarów, a także ograniczyło sprzedaż towarów podwójnego zastosowania, takich jak półprzewodniki czy obrabiarki niezbędne agresorowi do produkcji uzbrojenia. Oprócz tego jako jeden z liderów w dziedzinie wytwarzania elektroniki Japonia odegrała ważną rolę w utrudnieniu Rosji dostępu do chipów i innych komponentów. Restrykcje obejmują także

¹⁵ J. Irish, S. Murakami, *Ukraine's Zelenskiy courts 'Global South' at G7 summit*, Reuters, 21.05.2023, reuters.com.

¹⁶ *Russia Sanctions Tracker – Japan*, Ashurst, 17.01.2025, ashurst.com.

podmioty z państw trzecich wspomagające Moskwę w omijaniu reżimu sankcyjnego, dzięki czemu stanowią ważny wkład w uszczelnienie obostrzeń¹⁷.

Praktyczne wsparcie ukraińskiej obronności

Inwazja Rosji na Ukrainę skłoniła Japonię do złagodzenia zasad eksportu uzbrojenia, przyjętych po II wojnie światowej. Już w pierwszych tygodniach agresji Tokio dostarczyło Kijowowi wsparcie w postaci hełmów, kamizelek kuloodpornych, sprzętu medycznego, termowizorów i ochrony przed bronią chemiczną¹⁸. Był to pierwszy od 80 lat przypadek udzielenia pomocy armii innego państwa. Jako kolejny przejaw zmian w tym względzie można wskazać przyjęcie w grudniu 2023 r. przepisów umożliwiających sprzedaż uzbrojenia i sprzętu wojskowego wytwarzanego na zagranicznych licencjach, jak pociski do systemu obrony powietrznej Patriot, państwom pochodzenia licencji (tutaj: USA). Pozwoliło to pośrednio wspomóc napadnięty kraj poprzez uzupełnienie amerykańskich rezerw, z których pochodziły dostawy dla Kijowa¹⁹. Jedyne bezpośrednie wsparcie finansowe ukraińskiej armii nastąpiło poprzez przekazanie dwóch transz środków – odpowiednio 30 i 37 mln dolarów – do funduszu powierniczego NATO Comprehensive Assistance Package (CAP), m.in. na systemy antydronowe.

Japonia wysłała Ukrainie specjalistyczne pojazdy do wykorzystania w strefie walk. W czerwcu 2024 r. dostarczyła jej ponad sto samochodów terenowych Toyota HMV

” Kijów widzi w kontaktach z Tokio szansę na dotarcie z narracją do państw, z którymi Ukraina ma słabo rozwinięte stosunki, aby uzyskać jak najszersze poparcie w walce z najeźdźcą.

i Mitsubishi Type 73 oraz gąsienicowe pojazdy inżynieryjne Morooka PC-065B²⁰. W grudniu tamtego roku wicepremier Julija Swyrydenko ogłosiła natomiast plany montażu japońskich pickupów w fabryce Czerkaski Autobus. Projekt ma funkcjonować jako joint venture z udziałem ukraińskiego wytwórcy i japońskiej firmy inżynieryjnej i zajmować się produkcją modelu Isuzu D-Max na potrzeby wojskowe²¹.

Rozwój relacji w dziedzinie bezpieczeństwa znalazł odzwierciedlenie w bilateralnym porozumieniu o wsparciu i współpracy z 13 czerwca 2024 r.²² Dokument akcentuje m.in. pomoc w obszarze obrony, w tym zabezpieczania potrzeb armii (z wyjątkiem uzbrojenia). Jest przy tym pierwszą umową dotyczącą bezpieczeństwa zawartą przez Ukrainę z państwem spoza NATO.

Istotnym elementem kooperacji może się stać przekazywanie przez japońską firmę iQPS informacji wywiadowczych, o co Kijów zaczął intensywnie zabiegać po chwilowym odcięciu dostępu do amerykańskiego wsparcia tego rodzaju w marcu 2025 r. W kwietniu strony zawarły porozumienie o udostępnianiu satelitarnych danych geoprzestrzennych i obrazów radarowych SAR, generowanych niezależnie od pogody oraz pory dnia i nocy. Umowa z Japończykami pokazuje, że nawet po wznowieniu dostarczania danych przez USA Ukraińcy dążą do ograniczenia zależności w tej dziedzinie od Waszyngtonu²³.

¹⁷ *Japan Expands Russia Sanctions With Fresh Asset Freezes, Export Bans*, The Moscow Times, 10.01.2025, themoscowtimes.com.

¹⁸ *Signing and Exchange of Notes for the Grant of JSDF Equipment and Goods to Ukraine*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych Japonii, 8.03.2022, mofa.go.jp.

¹⁹ N. Tajima, *In major shift, Japan gives nod to exports of lethal weapons*, The Asahi Shimbun, 23.12.2023, asahi.com.

²⁰ *Японія надала Україні понад сотню спецавтомобілів*, Укрінформ, 6.06.2024, ukrinform.ua.

²¹ *Japan to launch pickup truck production in Ukraine to meet military demands for reliable off-road vehicles*, Army Recognition, 18.12.2024, armyrecognition.com.

²² *Угода про підтримку України та співробітництво між Україною та урядом Японії*, Prezydent Ukrainy, 13.06.2024, president.gov.ua.

²³ M. Mitkow, *Japonia zapewni Ukrainie dane satelitarne SAR*, Space24, 25.04.2025, space24.pl.

Tokio wyraziło również zainteresowanie dołączeniem do sojuszniczej inicjatywy NSATU (NATO Security Assistance and Training for Ukraine), koordynującej pomoc wojskową i szkoleniową dla Kijowa. Ponadto uczestniczy w rozmowach na poziomie głów państw oraz szefów sztabów na temat przyszłych posunięć „koalicji chętnych”, mającej zapewnić stabilizację sytuacji na Ukrainie w przypadku zawieszenia broni.

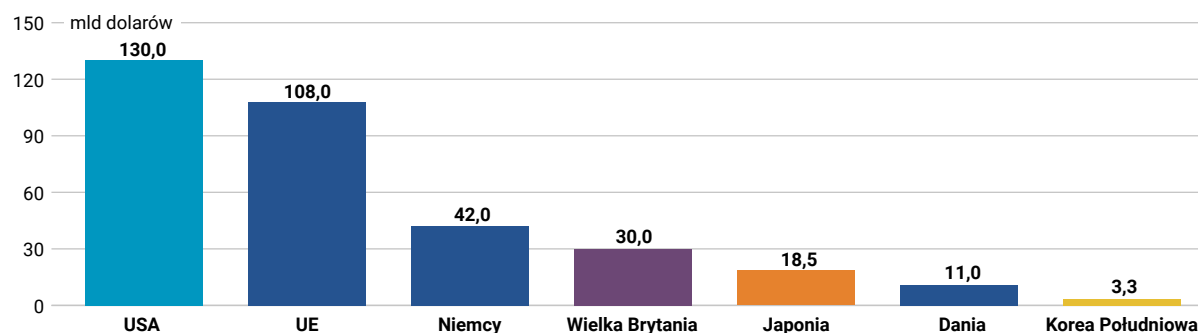
Finansowe koło ratunkowe

Japonia zdecydowanie przewodzi państwom azjatyckim pod względem wspierania napadniętego kraju oraz należy do jego najbardziej zaangażowanych i solidnych partnerów na świecie. Pod względem wartości przekazanych i zadeklarowanych środków ustępuje tylko USA, Unii Europejskiej, Niemcom i Wielkiej Brytanii – wydała na ten cel ok. 15 mld dolarów i zobowiązała się do przesłania kolejnych 3,5 mld (szerzej zob. Aneks). Gros tych funduszy – ok. 13,25 mld dolarów – stanowiła pomoc budżetowa wspomagająca płynność ukraińskich finansów i umożliwiającą pokrycie wydatków cywilnych. W nadchodzących miesiącach do Kijowa ma popłynąć 2,5 mld dolarów. Z łącznej kwoty 15,75 mld dolarów ogromna większość (14,78 mld) przybrała formę kredytów i gwarancji kredytowych, częściowo opłacanych też z zamrożonych rosyjskich aktywów w ramach inicjatywy G7 ERA (Extraordinary Revenue Acceleration).

Dodatkowo Tokio przekazało 1,75 mld dolarów i obiecało jeszcze 1 mld w postaci pomocy humanitarnej, obejmującej m.in. bezpośrednie wsparcie finansowe dla poszkodowanych wskutek działań wojennych oraz ukraińskich uchodźców znajdujących się za granicą. Uczestniczyło także w inicjatywach i projektach innych państw lub organizacji międzynarodowych oraz przesłało pomoc rzeczową dla dotkniętych powodzią po zniszczeniu przez Rosjan tamy w Nowej Kachowce.

Skalę i charakter wsparcia udzielanego Ukrainie przez Japonię dobrze ukazuje porównanie go pod tym względem z Koreą Południową – azjatyckim sąsiadem – oraz Danią – państwem przeznaczającym na ten cel podobne środki. Pierwsza z nich zaoferowała Kijowowi ok. 3,3 mld dolarów, w tym 2,9 mld pomocy makroekonomicznej (w tym 2,1 mld kredytu na lata 2024–2029) i 400 mln humanitarnej, a przy tym podobnie jak Tokio wspomogła ukraińską armię jedynie symboliczną sumą. Ta druga, z łącznym wsparciem na poziomie ok. 11 mld dolarów²⁴, wręcz przeciwnie – kładzie nacisk na wsparcie wojskowe (ok. 10 mld), a nie humanitarne (ok. 900 mln) i finansowe (ok. 150 mln). Kontrast w specyfice pomocy azjatyckich i europejskich partnerów zaatakowanego państwa jest tu doskonale widoczny.

Wykres. Wartość przekazanego i zapowiedzianego wsparcia dla Ukrainy ze strony wybranych państw i instytucji (stan na sierpień 2025 r.)

Słupek opisany jako UE przedstawia środki wydzielone na poziomie wspólnoty. Poszczególne państwa Unii przekazały również odrębne fundusze, na nim nieujęte.

Źródło: *Ukraine Support Tracker Data*, Kiel Institute For The World Economy, sierpień 2025, ifw-kiel.de.

²⁴ K. Nieczydor, P. Szymański, J. Tarociński, *Sprawdzony sprzymierzeniec? Zaangażowanie Danii w pomoc dla Ukrainy*, „Komentarze OSW”, nr 681, 25.07.2025, osw.waw.pl

Poszukiwanie inwestycji i odbudowa z japońskim akcentem

Zwiększenie inwestycji i udział Japonii w odbudowie Ukrainy są priorytetami Kijowa. W 2024 r. doszło do dwóch ważnych wydarzeń intensyfikujących relacje gospodarcze pomiędzy oboma krajami: Japońsko-Ukraińskiej Konferencji na rzecz Rozwoju Gospodarczego i Odbudowy w Tokio (19–20 lutego) oraz Ukraińsko-Japońskiego Forum Biznesowego w Osace (18 grudnia). W pierwszym z nich wzięło udział ok. 200 firm, które podpisały 56 porozumień z zakresu odbudowy infrastruktury, rolnictwa, biotechnologii, przemysłu, technologii informatycznych, kwestii humanitarnych i usprawnienia administracji publicznej²⁵.

Czołowi przedstawiciele ukraińskiego rządu zachęcają japońskie podmioty do inwestowania, m.in. w wykorzystanie litu do wytwarzania pojazdów elektrycznych

„ Japonia zdecydowanie przewodzi państwom azjatyckim pod względem wartości wsparcia dla Ukrainy, a na świecie ustępuje tylko USA, UE, Niemcom i Wielkiej Brytanii.

i odbudowę obiektów przemysłowych²⁶. Kijów liczy na zlokalizowanie w kraju japońskiej produkcji i zawiązywanie spółek joint venture²⁷. Tokio wspiera inwestycje poprzez wyprofilowane agencje Japan External Trade Organization (JETRO) i Nippon Export and Investment Insurance (NEXI). JETRO w 2023 r. otworzyła biuro w Kijowie i organizuje delegacje biznesowe w celu rozpoznania miejscowego potencjału pod kątem wspólnych projektów. NEXI zachęca zaś przedsiębiorstwa do wejścia na ten rynek, m.in. poprzez przeznaczenie 1,25 mld euro na gwarancje i linie kredytowe²⁸. Obecnie na Ukrainie działa ponad 40 firm z Japonii, głównie w branżach motoryzacyjnej, energetycznej i technologicznej.

Rozwój dwustronnej współpracy gospodarczej napotyka jednak poważne przeszkody. Ograniczona obecność japońskiego sektora prywatnego nad Dnieprem wynika w dużej mierze z istnienia tam szeroko rozpowszechnionej korupcji²⁹, a także z obaw o bezpieczeństwo przedsięwzięć i pracowników. Te problemy potęguje wydane przez MSZ w lutym 2022 r. tzw. ostrzeżenie najwyższego poziomu dotyczące wizyt na Ukrainie, utrudniające delegowanie zatrudnionych i angażowanie się w projekty (w Japonii rządowe zalecenia są powszechnie przestrzegane). Korporacje, jak Toyota czy Mitsubishi Motors, wykazują się ostrożnością również z powodu presji ze strony Rosji, która zniechęca firmy funkcjonujące wcześniej na jej rynku i niewykluczające powrotu na niego w przyszłości do inwestowania na Ukrainie, grożąc trwałym zerwaniem więzi handlowych. W odpowiedzi Kijów skupia się na przyciąganiu małych i średnich przedsiębiorstw, bardziej skłonnych do podjęcia ryzyka. Rozważa też otwarcie przedstawicielstw handlowych w Osace i Kioto, by ułatwić nawiązywanie kontaktów biznesowych oraz przełamywać bariery logistyczne i informacyjne.

Warunkiem skutecznej odbudowy Ukrainy jest sprawne rozminowywanie jej terytorium³⁰. Japonia, uznawana za lidera w tej dziedzinie, budowała swoje doświadczenie na pomocy Kambodży po zakończeniu trwających tam przez ponad 20 lat konfliktów. Teraz Tokio wraz z Phnom Penh opracowały know-how, które przekazują Ukrainie: wysyłają jej maszyny unieszkodliwiające miny, a tamtejszych saperów szkolą w zakresie ich użytkowania³¹. Państwo to korzysta m.in. ze zmechanizowanych

²⁵ *Japan-Ukraine Conference for Promotion of Economic Growth and Reconstruction*, Biuro Premiera Japonii, 19.02.2024, japan.kantei.go.jp.

²⁶ S. Seno, *Ukraine prime minister seeks Japanese investment in EVs and beyond*, Nikkei Asia, 17.02.2024, asia.nikkei.com

²⁷ *Торгівля із Японією зросла на 6% у 2024 році і ще на 30% торік*, — Юлія Свириденко під час бізнес-форуму в Осаці, Rząd Ukrainy, 18.12.2024, kmu.gov.ua

²⁸ Y. Nakano, *Japan's Leadership Role on Ukraine*, Center for Strategic and International Studies (CSIS), 22.02.2024, csis.org.

²⁹ Jednocześnie Tokio widzi we wspieraniu wysiłków antykorupcyjnych Ukrainy drogę do jej stabilności instytucjonalnej i atrakcyjności inwestycyjnej oraz angażuje się m.in. w takie inicjatywy jak Anti-Corruption Task Force for Ukraine.

³⁰ K. Niecypor, *Ukraina – największe pole minowe świata*, „Komentarze OSW”, nr 556, 22.11.2023, osw.waw.pl.

³¹ *Японія і Камбоджа спільно допоможуть розминувати Україну*, LRT, 8.07.2024, lrt.lt.

pojazdów do rozminowywania Komatsu i Nikken, dostarczanych za pośrednictwem Japan International Cooperation Agency (JICA) – jednej z największych agencji pomocy rozwojowej na świecie. Przekazała już ona kilkaset sztuk specjalistycznego sprzętu i wyposażenia, co znacznie poprawiło bezpieczeństwo i efektywność tego procesu³². Ponadto jesienią 2025 r. w Tokio ma się odbyć poświęcona temu zagadnieniu Ukraine Mine Action Conference (UMAC 2025), na której kluczowi partnerzy Kijowa mają skoordynować swoje działania³³. Japońscy specjaliści pomoc tę postrzegają także jako poligon doświadczalny własnych rozwijanych technologii, w tym sztucznej inteligencji³⁴.

JICA realizuje też na Ukrainie szereg projektów energetycznych, infrastrukturalnych i humanitarnych, próbując zamortyzować wstrzymanie finansowania z USAID. Dotychczas przeznaczyła na nie ok. 1,5 mld dolarów w postaci środków pieniężnych, sprzętu i technologii, w tym 58 mln dolarów na odbudowę infrastruktury, zaopatrzenie w wodę i gospodarkę odpadami. Tokio wspomaga służby komunalne w regionach najbardziej dotkniętych działaniami wojennymi, dostarczając m.in. gabiony ochronne (konstrukcje wypełnione kamieniami) do zabezpieczenia infrastruktury krytycznej, pojazdy, generatory, transformatory prądu i sprzęt medyczny. Wspiera również usuwanie i obróbkę gruzu. Firmy Sumitomo Corporation i Komaihaltec wdrażają wraz z Naftohazem projekty modernizacji infrastruktury energetycznej. W styczniu 2025 r. uruchomiono również wspólną platformę JUPITeR (Japan-Ukraine Platform on the Infrastructure Technology for Recovery and Reconstruction), promującą odbudowę poprzez technologie i inwestycje japońskich spółek³⁵.

Wyzwania dla partnerstwa

Ukraina ma zamiar zacieśniać współpracę z Japonią, licząc na dalszą pomoc finansową i humanitarną, a także na inwestycje w kluczowych gałęziach gospodarki: motoryzacji, energetyce i technologiach. Będzie proponowała jej więc wspólne przedsięwzięcia – produkcję aut elektrycznych z użyciem ukraińskiego litu czy rozbudowę infrastruktury 5G. Widzi też w Tokio drogę dotarcia do państw Azji Południowo-Wschodniej i Globalnego Południa, mając nadzieję na ich wsparcie dyplomatyczne w zawiązywaniu międzynarodowej koalicji przeciwko Rosji. Ponadto oczekuje kontynuacji pomocy w rozminowywaniu oraz dostarczania danych wywiadowczych, aby poprawić stabilność państwa i zwiększyć jego atrakcyjności dla inwestorów.

Pomimo dynamicznego rozwoju stosunków Japonia i Ukraina stoją również przed wspólnymi wyzwaniami. Podstawowym będzie zamortyzowanie możliwych negatywnych konsekwencji polityki Stanów Zjednoczonych – głównego sojusznika Tokio, od którego zaangażowania w proces pokojowy na Ukrainie zależy zakończenie wojny w Europie. Administracja Trumpa odchodzi od paradygmatu połączonych teatrów działań i preferuje, żeby sojusznicy NATO na Indo-Pacyfiku (tzw. AP4) koncentrowali się na swoim regionie, a niekoniecznie na Starym Kontynencie. Mimo to należy oczekiwać utrzymania japońskiego wsparcia dla Kijowa oraz dalszego pogłębiania współpracy, a być może i stopniowego jej rozszerzania na nowe sfery, np. cyberbezpieczeństwo.

³² У ДСНС відбулася робоча зустріч з представниками Японського агентства міжнародного співробітництва JICA, Państwowa Służba Ukrainy ds. Sytuacji Nadzwyczajnych, 21.05.2025, dsns.gov.ua.

³³ Masashi Nakagome: *Japan will continue to stand firmly with Ukraine in its time of need*, New Europe Center, 7.03.2025, neweurope.org.ua.

³⁴ J. Ryall, *How Japan uses heavy machinery and AI to clear Ukraine mines*, Deutsche Welle, 13.05.2025, dw.com.

³⁵ Україна та Японія налагоджують співпрацю для залучення приватного сектору у відбудову, Ministerstwo Rozwoju Wspólnot, Terytoriów i Infrastruktury Ukrainy, 6.03.2025, mindev.gov.ua.

ANEKS

Japońskie wsparcie dla Ukrainy

Pomoc makroekonomiczna (ok. 15,75 mld dolarów):

- 600 mln dolarów w postaci pożyczki za pośrednictwem Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju,
- 5,5 mld dolarów w postaci gwarancji kredytowych oraz grantów za pośrednictwem funduszy powierniczych ADVANCE i URTF Banku Światowego,
- 4,5 mld dolarów w postaci gwarancji kredytowych poprzez programy Banku Światowego,
- 470 mln dolarów w formie grantu poprzez fundusz powierniczy PEACE MDTF Banku Światowego,
- 471,9 mld jenów (ok. 3,3 mld dolarów) w postaci kredytu w ramach inicjatywy ERA.

Pomoc humanitarna (ok. 2,75 mld dolarów):

- 500 mln dolarów na rzecz organizacji międzynarodowych działających na Ukrainie, a także w postaci pomocy humanitarnej oraz wsparcia w odbudowie i rekonstrukcji,
- 400 mln dolarów za pośrednictwem agencji JICA na sprzęt do rozminowania i usuwania gruzu, odbudowę infrastruktury, rewitalizację rolnictwa oraz demokratyzację i usprawnienie zarządzania,
- 1 mld dolarów na pomoc humanitarną oraz wsparcie w odbudowie i rekonstrukcji,
- 162 mln dolarów za pośrednictwem agencji JICA na poprawę usług transportowych, zaopatrzenia w wodę i recyklingu odpadów,
- 110 mln dolarów za pośrednictwem agencji JICA na rozminowanie, energetykę, transport i rozwój partnerstw publiczno-prywatnych,
- 95 mln dolarów w ramach Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) na rozminowanie, pomoc ofiarom, gospodarkę odpadami, zarządzanie kryzysowe i planowanie odbudowy.

Wsparcie ukraińskiej armii (67 mln dolarów):

- 30 mln dolarów do funduszu powierniczego NATO CAP (Wszechstronny Pakiet Wsparcia dla Ukrainy) na nieśmiercionośne wyposażenie,
- 37 mln dolarów do NATO CAP, m.in. na systemy antydronowe.